

บทที่ 1

บทนำ

หลักการและเหตุผล

สถาบันการเงินมีความสำคัญอย่างมากต่อระบบเศรษฐกิจของประเทศ ด้วยการทำหน้าที่เป็นสื่อกลางทางการเงิน เคลื่อนย้ายเงินทุนระหว่างหน่วยเศรษฐกิจที่มีเงินทุนเหลือไปสู่หน่วยเศรษฐกิจที่มีความต้องการใช้เงินทุน เป็นผู้ให้บริการด้านการกู้ยืมระหว่างประเทศ กู้ยืมในประเทศ การซื้อขายปริวรรตเงินตราต่างประเทศ และเป็นที่ปรึกษาทางการเงิน ธนาคารแห่งประเทศไทยได้ดำเนินมาตรการต่าง ๆ เพื่อขยายขอบเขตการประกอบธุรกิจของสถาบันการเงิน ไม่ว่าจะเป็นการสนับสนุนการพัฒนากระบวนการเงิน โดยผ่อนคลायข้อจำกัดในทางการเงิน และลดข้อจำกัดการควบคุมหรือแทรกแซงในด้านอัตราดอกเบี้ย การบริหารสินทรัพย์ เพื่อให้กลไกตลาดทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ การขยายขอบเขตการประกอบธุรกิจของสถาบันการเงิน ก่อให้เกิดการแข่งขันกันมากยิ่งขึ้น และส่งผลกระทบต่อความเสี่ยงจากการประกอบธุรกิจดังกล่าว รวมถึงความเสี่ยงจากการไม่ได้รับชำระหนี้คืน ความเสี่ยงเหล่านี้นำไปสู่ความเสียหายต่อการประกอบกิจการของสถาบันการเงินเพิ่มมากขึ้นตามไปด้วย

การไม่ได้รับชำระหนี้ของสถาบันการเงินนี้ ตามหลักการบัญชีที่รับรองทั่วไป (General Accepted Accounting Principles) ถือว่าเป็นความเสียหายที่เกิดขึ้น และเป็นต้นทุน หรือค่าใช้จ่ายอย่างหนึ่งที่จะต้องเกิดขึ้นจากการประกอบกิจการ ความเสียหายดังกล่าวจะแบ่งได้เป็น 2 ขั้นตอนคือ

1. การตั้งค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญ (Allowance for Doubtful Accounts)
2. การตัดบัญชีลูกหนี้เป็นหนี้สูญ (Bad Debt Written-off Accounts)

ทั้งนี้ บัญชีค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญ มีลักษณะเป็นบัญชีปรับมูลค่า เพื่อให้ลูกหนี้ได้แสดงมูลค่าที่เป็นประโยชน์เชิงเศรษฐกิจที่กิจการคาดว่าจะได้รับในอนาคตอย่างเหมาะสม ใกล้เคียงกับมูลค่าตามความเป็นจริง ส่วนบัญชีหนี้สูญ เป็นบัญชีค่าใช้จ่ายโดยตรง ที่แสดงอยู่ในงบกำไรขาดทุน โดยตัดบัญชีลูกหนี้ออกไปจากงบดุล หลักการบัญชีดังกล่าวนอกจากจะทำให้การแสดงผลทางการเงินของสถาบันการเงินถูกต้องตามหลักการบัญชีที่รับรองทั่วไปแล้ว ยังมี ความสำคัญต่อหน่วยงานของรัฐที่จะนำข้อมูลทางบัญชีไปใช้เพื่อให้บรรลุถึงมาตรการในการกำกับดูแลสถาบันการเงิน และใช้ข้อมูลทางบัญชีเป็นเครื่องมือในการจัดเก็บภาษีอากรได้อย่างถูกต้องเป็นธรรม

ธนาคารแห่งประเทศไทยเป็นหน่วยงานที่มีหน้าที่ในการกำกับดูแลสถาบันการเงิน ได้กำหนดให้สถาบันการเงินต้องแสดงฐานะ หรือ คุณภาพของสินทรัพย์ประเภทลูกหนี้ ให้ถูกต้องตรงตามฐานะการเงินให้มากที่สุด โดยธนาคารแห่งประเทศไทยได้วางหลักเกณฑ์ในการจัดชั้นสินทรัพย์เสี่ยงไว้เป็นระดับต่างๆ กัน ไม่ว่าจะเป็นสินทรัพย์จัดชั้นสูญ สินทรัพย์จัดชั้นสงสัย จะสูญ สินทรัพย์จัดชั้นสงสัย สินทรัพย์จัดชั้นต่ำกว่ามาตรฐาน ด้วยการพิจารณาคุณสมบัติของลูกหนี้ในแต่ละรายเป็นสำคัญ และกำหนดให้กันเงินสำรองสำหรับลูกหนี้ที่จัดชั้นแต่ละประเภทไว้ในงบการเงินของสถาบันการเงินด้วยวิธีการและอัตราที่แตกต่างกันไปแล้วแต่ลักษณะของสินทรัพย์ที่จัดชั้นนั้น ตลอดจนได้ใช้ข้อมูลทางการบัญชีซึ่งสถาบันการเงินได้จัดทำขึ้นตามหลักการบัญชีที่รับรองทั่วไป และหลักเกณฑ์ที่กำหนดดังกล่าวนี้มาใช้เป็นฐานในการวางมาตรการกำกับดูแลสถาบันการเงินต่อไป

นอกจากนี้ สถาบันการเงินเป็นหนึ่งในนิติบุคคลที่มีภาระจะต้องชำระภาษีเงินได้นิติบุคคลจากฐานกำไรสุทธิตามประมวลรัษฎากร ดังนั้นสถาบันการเงินจะต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ทางภาษีอากรต่างๆ ที่กำหนดขึ้นด้วย การตั้งค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญและการจำหน่ายหนี้สูญเป็นหลักการหนึ่งที่กรมสรรพากรได้มีข้อกำหนดไว้สำหรับสถาบันการเงิน โดยทางภาษีอากรได้ยินยอมให้สถาบันการเงินสามารถนำหนี้จากการให้สินเชื่อซึ่งเป็นหนี้สงสัยจะสูญที่ตั้งขึ้นตามหลักเกณฑ์แห่งประกาศธนาคารแห่งประเทศไทย เฉพาะส่วนที่ได้กันเงินสำรองไว้ตามกฎหมายมาคำนวณกำไรสุทธิตามประมวลรัษฎากร และยินยอมให้สถาบันการเงินสามารถถือเอาการตัดบัญชีลูกหนี้เป็นสูญ หรือ การจำหน่ายหนี้สูญ เป็นค่าใช้จ่ายในการคำนวณกำไรสุทธิเพื่อเสียภาษีเงินได้นิติบุคคลได้เช่นเดียวกัน ทั้งนี้ สถาบันการเงินจะต้องถือปฏิบัติให้ถูกต้องตามหลักเกณฑ์วิธีการและขั้นตอนดังกล่าว จึงจะมีสิทธิในการจำหน่ายหนี้สูญ และสามารถถือเป็นรายจ่ายในการคำนวณกำไรสุทธิทางภาษีอากรได้

ดังนั้น การตั้งค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญและการจำหน่ายหนี้สูญของสถาบันการเงินจึงมีหน่วยงาน มาตรการ หลักเกณฑ์ต่างๆ ที่เกี่ยวข้องหลายประการ สถาบันการเงินจะต้องปฏิบัติตามมาตรฐานการบัญชี เพื่อให้งบการเงินแสดงฐานะการเงินและผลการดำเนินงานถูกต้องตามหลักการบัญชีที่รับรองทั่วไป ตลอดจนจะต้องพิจารณาจัดชั้นสินทรัพย์และกันเงินสำรอง ซึ่งก็คือการตั้งค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดโดยธนาคารแห่งประเทศไทยที่เป็นหน่วยงานที่กำกับดูแลสถาบันการเงิน รวมทั้งจะต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์แห่งประมวลรัษฎากรเกี่ยวกับการกันเงินสำรองและการจำหน่ายหนี้สูญจากบัญชีลูกหนี้ เพื่อให้รายการดังกล่าวสามารถถือเป็นรายจ่ายในการคำนวณกำไรสุทธิตามประมวลรัษฎากรได้อีกด้วย

ด้วยเหตุดังกล่าว ผู้ศึกษาจึงสนใจที่จะศึกษาแนวทางการตั้งค่าเพื่อหนีสังสัยจะสูญ การจำหน่ายหนีสูญ การแสดงรายการและการเปิดเผยข้อมูลในงบการเงินของสถาบันการเงินในส่วนที่เกี่ยวข้องกับค่าเพื่อหนีสังสัยจะสูญและการจำหน่ายหนีสูญ ซึ่งข้อมูลจากการศึกษาจะเป็นประโยชน์ต่อผู้ใช้งบการเงิน ผู้ปฏิบัติ เจ้าหน้าที่ของรัฐ ทำให้เกิดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับรายการลูกหนี้ ค่าเพื่อหนีสังสัยจะสูญ และการจำหน่ายหนีสูญของสถาบันการเงินมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาแนวทางการตั้งค่าเพื่อหนีสังสัยจะสูญและการจำหน่ายหนีสูญของสถาบันการเงิน

ขอบเขตการศึกษา

ศึกษาแนวทางการตั้งค่าเพื่อหนีสังสัยจะสูญและการจำหน่ายหนีสูญของสถาบันการเงินใน ส่วนของมาตรฐานการบัญชี ฉบับที่ 11 เรื่อง หนีสังสัยจะสูญและหนีสูญ หลักเกณฑ์ของธนาคารแห่งประเทศไทยเกี่ยวกับการกันเงินสำรองสำหรับสินทรัพย์ที่ไม่มีราคาหรือเรียกคืนไม่ได้ และสินทรัพย์ที่สงสัยว่าจะไม่มีราคาหรือเรียกคืนไม่ได้ หลักเกณฑ์ตามประมวลรัษฎากรตามมาตรา 65 ตรี และกฎกระทรวงฉบับที่ 186 (พ.ศ. 2534) ตลอดจนศึกษาตัวอย่างการแสดงรายการและการเปิดเผยข้อมูลในงบการเงินในส่วนที่เกี่ยวข้องกับ

- ลักษณะรายการลูกหนี้ของสถาบันการเงิน
- ลูกหนี้ที่จะนำมาพิจารณาหนีสังสัยจะสูญ
- ข้อยกเว้นในการพิจารณาตั้งค่าเพื่อหนีสังสัยจะสูญ
- หลักเกณฑ์ของค่าเพื่อหนีสังสัยจะสูญ
- การจำหน่ายหนีสูญจากบัญชีลูกหนี้
- ค่าเพื่อหนีสังสัยจะสูญเกินความต้องการ
- หนีสูญได้รับคืน
- การแสดงรายการและการเปิดเผยข้อมูลในงบการเงิน

วิธีการศึกษา

ศึกษาจากข้อมูลทุติยภูมิ โดยการศึกษาค้นคว้าจากหนังสือและเอกสาร มาตรฐานการบัญชี ที่ออกโดยสมาคมนักบัญชีและผู้สอบบัญชีรับอนุญาตแห่งประเทศไทย ประมวลรัษฎากร ประกาศ คำสั่ง ระเบียบ ข้อหาหรือและแนววินิจฉัยของกรมสรรพากร ตลอดจนประกาศ คำสั่ง หนังสือเวียนของธนาคารแห่งประเทศไทย รวมทั้งศึกษาตัวอย่างจากงบการเงินและหมายเหตุ

ประกอบงบการเงินของสถาบันการเงิน ในส่วนของการเปิดเผยเกี่ยวกับค่าเผื่อนี้สงสัยจะสูญและ การจำหน่ายหนี้สูญของสถาบันการเงิน

นิยามศัพท์

หนี้สงสัยจะสูญ หมายถึง ลูกหนี้ที่คาดว่าจะเรียกเก็บไม่ได้ และถือเป็นค่าใช้จ่ายของรอบ ระยะเวลาบัญชีนั้น (สมาคมนักบัญชีและผู้สอบบัญชีรับอนุญาตแห่งประเทศไทย, 2531: 4)

หนี้สูญ หมายถึง ลูกหนี้ที่ได้ติดตามทวงถามจนถึงที่สุดแล้ว แต่ไม่ได้รับชำระหนี้และได้ ตัดจำหน่ายออกจากบัญชี (สมาคมนักบัญชีและผู้สอบบัญชีรับอนุญาตแห่งประเทศไทย, 2531: 4)

ค่าเผื่อนี้สูญหรือค่าเผื่อนี้สงสัยจะสูญ หมายถึง จำนวนที่กั้นไว้สำหรับลูกหนี้ที่คาดว่าจะ เรียกเก็บไม่ได้ และถือเป็นบัญชีปรับมูลค่าตั้งขึ้นเพื่อแสดงเป็นรายการหักจากบัญชีลูกหนี้ในงบ การเงินเพื่อให้คงเหลือเป็นมูลค่าสุทธิของลูกหนี้ที่คาดหมายว่าจะเก็บได้ (สมาคมนักบัญชีและ ผู้สอบบัญชีรับอนุญาตแห่งประเทศไทย, 2531: 4)

สถาบันการเงิน หมายถึง

1. ธนาคารพาณิชย์ตามกฎหมายว่าด้วยธนาคารพาณิชย์
2. บริษัทเงินทุน บริษัทเงินทุนหลักทรัพย์ บริษัทเครดิตฟองซิเอร์ ตามกฎหมายว่าด้วย การประกอบธุรกิจเงินทุน ธุรกิจหลักทรัพย์ และธุรกิจเครดิตฟองซิเอร์
3. บริษัทบริหารสินทรัพย์ตามกฎหมายว่าด้วยบริษัทบริหารสินทรัพย์
4. นิติบุคคลอื่นที่รัฐมนตรีกำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา (วรรณภา จิตเขษม, 2545: 61)

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ทำให้ทราบถึงแนวทางการตั้งค่าเผื่อนี้สงสัยจะสูญ และการจำหน่ายหนี้สูญของสถาบัน การเงิน ทั้งในส่วนของมาตรฐานการบัญชี หลักเกณฑ์ของธนาคารแห่งประเทศไทย และ หลักเกณฑ์ตามประมวลรัษฎากร ตลอดจนการแสดงรายการและการเปิดเผยข้อมูลในงบการเงิน ของสถาบันการเงินในส่วนที่เกี่ยวข้องกับค่าเผื่อนี้สงสัยจะสูญและการจำหน่ายหนี้สูญ

All rights reserved